

4 верасня ў рамках святкавання XVII Дня беларускага пісьменства ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылося пасяджэнне міжнароднага круглага стала на тэму "Літаратура як сродак міжкультурнага дыялога" з удзелам пісьменнікаў і кнігавыдаўцоў з Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы і Чарнагоры. Арганізатарамі мерапрыемства выступілі Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі", рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Літаратура і Мастацтва" і літаратурна-мастацкі часопіс "Нёман".

Вітаючы ўдзельнікаў сустрэчы, першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч адзначыла, што міжнародны круглы стол "Літаратура як сродак міжкультурнага дыялога" ўжо стаў традыцыяй у нашай краіне, інфармацыйная палітыка ў якой накіравана на падтрымку нацыянальнай літаратуры, захаванне і развіццё тых духоўных сувязей, якія спаконвек лучылі славянскія народы і славянскіх пісьменнікаў. Яна таксама нагадала, што насуперак усім нярадасным прагнозам так званы крызісны 2009 год быў вельмі значным для нацыянальнага кнігавыдання. Павялічыўшы ў той няпростай сітуацыі фінансавую падтрымку нацыянальнай кнігі больш чым у два разы, дзяржава забяспечыла стабільнасць у кнігавыдавецкай галіне і стварыла неабходныя ўмовы для таго, каб усё таленавітае і значнае, створанае айчыннымі пісьменнікамі, пабачыла свет. Летась і ўжо сёлета было народжана шмат цікавых выдавецкіх праектаў, многія з якіх з поспехам дэманстраваліся на Маскоўскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы, заслгоўваючы найвышэйшую ацэнку экспертаў. Сваім духоўным творчым пасланнем чалавецтву, якім па азначэнні з'яўляецца сапраўдная кніга, айчынным пісьменнікі і кнігавыдаўцы цвярджаюць адкрытасць нашай краіны свету.

З іншага боку, падкрэсліла Л.С.Ананіч, падтрымліваючы айчыннае кнігавыданне і айчынным літаратурным часопісам, Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь заўважае і дае сваю ацэнку дзейнасці замежных сейбі-

на самай справе заслугоўвае таго, каб яго шчодро працытаваць: "Я — мінулае — трымаю ў руках папяровую кнігу. Яшчэ дзесяць ці пятнаццаць гадоў назад, калі б вы камуніст-небудзь са стальных сур'ёзных пісьменнікаў прапанавалі пісаць на камп'ютары ці чытаць электронную кнігу, ён пагардліва адмахнуўся б і сказаў бы, што яго не цікавяць такія навацыі, нават пакрыўдзіўся б за такія несур'ёзныя прапановы. Да XX стагоддзя можна было гаварыць пра кнігу як святыню, як магутны маяк ведаў, адукацыі і мудрасці. Яе захоўвалі і абагаўлялі. Яна была бажанствам. У пачатку ж XXI стагоддзя паяўляецца іншая, больш дасканалая форма перадачы інфармацыі з большай колькасцю функцый, якіх, несумненна, з кожным годам будзе ўсё больш і больш. Нават нямногія пісьменнікі-фантасты маглі прадба-

і ўсхваляла электронную кнігу, дык, хутчэй, не ад захаплення, а ад адчаю, ад бяссільнасці папяровай кнігі ў канкурэнцыі з электроннай па вельмі многіх параметрах.

Зрэшты, не засталіся па-за ўвагай удзельнікаў круглага стала і многія іншыя востраактуальныя тэмы. Як заўсёды глыбока і мудра выступіў вучоны і перакладчык, загадчык кафедры славянскіх літаратур БДУ акадэмік Сербскай акадэміі навук Іван Чарота, засяродзіўшыся на праблеме пазіцыяніравання славянства ў свеце і недаацэнцы сваіх духоўных набыткаў, насамрэч нашмат больш значных, чым многія з тых каштоўнасцей, якія спрабуе навізаць нам заходняя цывілізацыя. "Пражыўшы 20 гадоў у постсавецкі час і на постсавецкай прасторы, мы недастаткова ўважліва і крытычна паставіліся да таго, што прапаноўвалася нам у якасці

Кніга... пасля "Аватара"

чыць такую цудадзейную кнігу, назавём яе кнігай-клонам. Я б не пагадзіўся з тым, што электронная кніга — гэта пачварны цмок. Калісьці цягнік уяўляўся такім жа цмокам, які бяжыць па рэйках. І самалёт лічыўся справай рук д'ябла. Мабільны тэлефон таксама ў свой час быў модным, а цяпер ён — неабходнасць і ёсць ва ўсіх, магчыма, толькі акрамя мяне. Падабаецца гэта нам ці не падабаецца, але электронныя кнігі стануць часткай нашай адукацыі, культуры і духоўных патрэб. Электронная кніга стане робатам-кнігай. Удасканальваючыся далей, яна будзе нават чытаць за нас... Усе мы становімся часткай інфармацыйнай сеткі, а камп'ютар становіцца павуком, які глытае інфармацыю. Інтэрнэт — гэта бібліяграфія і энцыклапедыя чалавечай цывілізацыі... Я сам дастаткова раздражнёна адмаўляўся ад супрацоўніцтва з электроннымі часопісамі. Але прызнаюся: я пераможаны. Я пачаў супрацоўнічаць з імі. Праглынуў мяне электронны павук. Але трэба захаваць душу і чалавечы ДНК, каб электроніка была на службе ў чалавека, а не яго гаспадаром... Электронная ж кніга цікавіць мяне як нейкая машына, як нейкае адкрыццё, што прадвешчае новую цывілізацыю кнігі. Электронная кніга вышэйшая за

перспектывы: дэідэалагізацыя, дэпалітызацыя, дэкамунізацыя, дэіерархізацыя і гэтак далей ажно да дээстэтызацыі і дэмаралізацыі. Уся гэтая рэлігійна-эстэтычная духоўна-маральных і эстэтычных крытэрыяў прывяла да складанай сітуацыі. Але ці ўсведамляем мы гэта? Я думаю, якраз пра гэта сёння і трэба найбольш думаць", — адзначыў выступоўца. І далей Іван Аляксеевіч быў бескампрамісны: "Мы часта фармулюем паняцце "выклікі часу", але не заўсёды фармулюем яго выразна. А ўсё-такі галоўны выклік часу, асабліва для нас, гуманітарыяў, — гэта нівеліраванне і абязлічванне, нежаданне разумець адно аднаго. Нам часта кажуць пра дыялог цывілізацый, але на самай справе дыялогу не атрымліваецца. І асабліва ў працэсах глабалізацыі гучыць, уласна кажучы, маналог, прычым маналог звыш, у якім нас бачаць ніжэйшымі. Але ж у нас ёсць вельмі значны вопыт — вопыт адзінства, брацтва. І гэты вопыт, несумненна, больш каштоўны за вопыт дыялога, нераўнапраўнага і непаўнацэннага. І чым часцей я чую пра гэты дыялог, тым часцей спатыкаюся на тым, што ў стаўленні да асноўных каштоўнасцей мы наўрад ці зразумеем адно аднаго. Скажам, тая ж духоўнасць. У нас яна ад "духу", а нам прапаноўваюць — ад "духоўкі". Або культура. У нас

таў духоўнага ў выдавецкай сферы. У якасці пацвярджэння сваіх слоў Лілія Станіславаўна зачытала падзячнае пісьмо міністра інфармацыі Алега Вітольдавіча Праляскоўскага ў адрас рэдакцыі расійскага часопіса "Наш современник", дзе, у прыватнасці, адзначаецца, што беларускія чытачы высока цэняць шчырасць і аб'ектыўнасць апублікаваных у гэтым выданні матэрыялаў пра Беларусь і развіццё беларуска-расійскіх адносін. Дарэчы, такія падзякі на дзяржаўным узроўні абяцаюць стаць новай традыцыяй круглага стала ў рамках Дня беларускага пісьменства. "Мы і надалей будзем такім чынам адзначаць нашых духоўных братоў", — падкрэсліла Л.С.Ананіч.

Для абмеркавання ўдзельнікам форуму былі прапанаваны такія актуальныя сёння тэмы, як "Інфармацыйнае грамадства XXI стагоддзя: агульначалавечыя каштоўнасці і сучасны літаратурны герой. Нацыянальныя літаратуры эпохі глабалізацыі: што мы набываем і ад чаго адмаўляемся"; "Роля міжнароднага супрацоўніцтва ва ўзбагачэнні нацыянальнай літаратуры. Пераклад і класічная літаратурная спадчына"; "Літаратурна-мастацкая перыёдыка: пошук чытача, практыка садружнасці"; "Электронная кніга: тэндэнцыі перспектывы"; "Сучасная кніжная культура ў сегменце рынку інтэлектуальных прадуктаў".

Шмат шуму нарабіла самае першае выступленне вядомага чарнагорскага пісьменніка, даўняга сябра Беларусі Слабадана Вуканавіча — адмысловая ода электроннай кнізе, напісаная чалавекам, які, тым не менш, трымае ў сваіх руках кнігу папяровую і прамаўляе ад імя мінулага ўсяго чалавецтва. Твор (менавіта твор, а не проста паведамленне) Слабадана Вуканавіча

егіпецкую піраміду і большая за кітайскую сцяну. Калі нямы фільм стаў фільмам з голасам, то адчуўся ў першую чаргу грукат. Сёлетні фільм "Аватар", зняты ў трох вымярэннях, — новы від грукату. І, мабыць, потым будуць гаварыць "да "Аватара" і "пасля "Аватара", па аналогіі з тым як гавораць "да нараджэння Хрыстова" і "пасля нараджэння Хрыстова". Так будзе і з электроннай кнігай. Пачынаецца яе эра. Вы бераце яе ў рукі, і яна вам ласкава гаворыць: "Дарагі чытач, вы спыніліся на 237 старонцы. Жадаю вам прыемнага чытання!" І хаця мы яе не чакалі, яна з'явілася, гэтая прынцэса на зярнятку чыпа. Эпоха электроннай кнігі — ужо рэальнасць. А я — мінулае. Я трымаю ў руках папяровую кнігу. Мінск. 4 верасня 2010 года".

Варта заўважыць, што гэтая "ода" зрабіла ўражанне літаральна на ўсіх, хто выступаў потым і мусіў спачатку даваць пэўны адказ Слабадану Вуканавічу, а ўжо затым пераходзіць да сваёй тэмы. У палемічным запале гучалі розныя думкі, напрыклад, ад той, што электронная кніга і папяровая кніга — гэта дзве паралельныя прамыя, якія ніколі не сустрэнуцца і ніколі адна адну не заменіць, да класічных адлупаў, маўляў, электронная кніга — гэта той жа тэлевізар, ад якога баліць галава, у ёй няма ні энергетыкі, ні душы, яна не можа перадаць усяго характэра паліграфіі, і г.д. У пэўны момант Слабадан Вуканавіч мусіў быў нават амаль апраўдвацца, намякаючы на тое, што яго прамова, калі

яна ад "культу", а нам прапаноўваюць — ад "культыватара", прадукту цывілізацыі...".

З падобнымі развагамі пра агульныя духоўныя вытокі славянскіх народаў выступіў публіцыст намеснік галоўнага рэдактара часопіса "Наш современник" Аляксандр Казінцаў. Праблему адказнасці пісьменніка перад чалавецтвам і самім сабой на філасофскім узроўні ўзняў польскі літаратар Войцах Пестка. З заклікам да вяртання ў культурны ўжытак недаступнай раней кніжнай спадчыны звярнуўся да прысутных беларусазнаўца, супрацоўнік Расійскай публічнай бібліятэкі імя Салтыкова-Шчадрына Мікалай Нікалаеў. Сваімі поўнымі захапленнем і ўражаннем ад беларускай экспазіцыі на сёлетняй Маскоўскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы падзяліўся дырэктар Інстытута выдавецтваў і энцыклапедыі з Літвы Рымантас Карэцкас.

Таксама выступілі саветнік пасла Грузіі ў Рэспубліцы Беларусь Зураб Хунтуа, дырэктар выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі" Таццяна Бялова, галоўны рэдактар часопіса "Малодосць" паэтэса Раіса Баравікова, літаратуразнаўца, дацэнт кафедры замежнай літаратуры БДУ Ева Лявонава, перакладчыкі Ігар Найдзёнкаў і Зінаіда Краснеўская. У прыватнасці, апошняя выказала прапанову па стварэнні асобнай (поруч з Саюзам пісьменнікаў Беларусі) грамадскай арганізацыі — саюза перакладчыкаў.

Мікола ЧЭМЕР.